

Hölgyeim és Uraim,

ez a remek kiállítás megnyitja önmagát, s mivel választ is ad a meghívó izgalmas kérdéseire, én ebbe bele se kezdek. Terem szabad, mintha a sors nyitotta volna, bármiről beszélhetnék, előbb-utóbb Petőfihez jutnánk, s Petőfi hozzánk, mindazokhoz, akik magukat nyelvi vagy egyéb okokból magyarként definiálják és/vagy olvasnak magyarul. A mi Petőfink mi vagyunk, minden a mi Petőfink, a felakasztandó királyoktól a felakasztandó szabályákig.

Annyi Petőfi van, ahány hívője, tisztelője, megszállottja, sőt hibbantja, s idesorolnám még a konkrét versolvasót, 19. század, romantika és népiesség, a forradalom viharadara, a líra Mozartja, noch dazu petőfi-kugel. Földrajzunk petőfizálódott, nyelvünk át van itatva Petőfivel, mely nyelv merne versenyezni véle, ha itt van az ősz, ha nem, ha talpra magyar, ha nem, ha ágyban, párnák közt, ha nem.

Van a magyar költészet és van Petőfi, mely név az utcanévek maratonján Kossuth-tal s Leninnel vetélkedett, utóbbi elmaradt, előbbi fej-fej mellett, belőle sok Petőfi utca nyílik, itt is, Szentendrén. Ez egy összetett maraton, téeszék, kátéeszék, szocialista brigádok, olvasó- és turul-körök, egyletek, társaságok, és folytathatnám.

Nem csoda, hogy *egy* költőt minden honfitárs tud mondani, rávágni kapásból, ha máshonnan nem, hát a mondókából, hogy nevezett gatyába' táncol, felesége bugyiba' , s úgy mennek a moziba, és ennél nincs tovább, ez a folklorizálódás maga a mennybemenetel. A minden, ami nem semmi.

Konszenzuálisan a legnagyobb magyar költő, már-már Guinness-be kívánkozik, akire még a „legnagyobb magyar” címet is ráaggatták, noha azt hagyományosan Széchenyi birtokolja, aki, némely rajongó szerint, Petőfinek a vér szerinti apja volt, mint azt egy zavaros döblingi levélből kiolvasni vélték.

1846-ban, *A magyar nemzet* című versében írta, hogy „*Ha a föld isten kalapja, hazánk a bokréta rajta.*” Tulajdonképpen gyerekkorom óta izgat ez a széjjelmosott, agyonidézett, falvédőmondat, nem is a bokréta, inkább a föld, mint (pörge?) kalap az Úristen fején, melyre, nyilván mint legszebb tartományát, Magyarországot odatűzte. Ha Atlaszként képzeltem el az Úristent, ha nem, kevésbé illett hozzá a kalap a lengedező bokrétával.

A haza egyébként ilyesmi, nevetséges és megható, ahogy vőfélyként vonul, oldalán a nemzet özvegyével, holott nem halott, mármint a nemzet, csak emberáldozat gyanánt kinevez főözvegynek valakit, kire macsó haragjának minden villámit reázúdítja, ha nem viselkedik rendesen a némben, ha nem volt és leendő méltó a nagy halotthoz, konkrétan Petőfihez. Nem tudom, egy átlagos nemzetnek hány özvegye van, a magyarnak bőséggel van s nem jókedvűből, ez speciel nem Petőfi-parafrázis, noha éppúgy benne van a memóriumban, amit hordozunk az elménkben kisebb vagy nagyobb pontossággal élesre fenve, illetve úgy elmosódva, mint egy dagerrotípija.

A hagyomány, mit nemzetinek se lenne túlzás mondani, ha e *nemzeti* rég szét nem volna papagájozódva, szóval a hagyomány „Petőfi Sándor” nevű galaxisa legalább annyi hiedelmet, *mértnelettvólnát* tartalmaz, mint amennyi tényt és textust, kultusz nélkül immár nincs mű, de a fordítottjában csak reménykedem, arról meggyőződve nem vagyok.

Mikor Petőfi Szentendrén -- kezdeném a mondatot, ha járt volna, s mért ne járt volna itt, hol akár meg is szállhatott, minek nyomát emléktábla őrzi valami tisztos épület falán „*itt nem szállt meg Petőfi Sándor 1842 szeptember 21-én*”, s alatta nyolc sor, *A Dunán* című vers, ami kicsit ugyan korábbi, s Komárom van keletkezése helyéül feltüntetve, de a folyam ugyanaz, onnan jön, másrészt mért ne tévedhetne a filológia pár hetet s hetven kilométert, idézem: „*Folyam, kebled hányszor repeszi meg / Hajó futása s dúló fergeteg! / S a seb mi hosszú és a seb mi mély! / Minőt a szíven nem vág szenvedély. Mégis, ha elmegy fergeteg s hajó: / A seb begyógyul, s minden újra jó. / S az emberszív ha egyszer megreped: / Nincs balzsam, mely hegessze a sebet.*” Szép vers, nem ömleng, leng a víz felett. Petőfinek Szentendrén van utcája, szobra, egyesülete, sportklubja, van Petőfi-pihenő, mért ne kerülhetne elő egy valódi szentendrei kézirat is a filológia árnyas, homályos ligetéből.

Hogy megszállt volna, az talán túlzás, lehet, hogy csak át, legalább át. Szép őszi nap volt, és átszállt a Dunán, mint valami sárkányrepülő, nagyobb falevél, kisebb drón - drón leszek ha drónnak vagy virága. A csodálat mellett elsősorban parafrázisok kötnek Petőfihez.

Sors, nyiss nekem masszázsszalont, mondotta hajdan egy alakmásom, Dumpf Endre, nem minden blaszfémia nélkül, ami persze a göngyöleget, a kultuszt tárgyazta, fricskázta, ha tetszik, Petőfi szellemében. Ami még nem jelenti, hogy hatott rám költőileg.

Egyébként hatott. Épp úgy hatott, mint a nyelv, amin írok, erős váram nekem, s nagy kapitány benne Petőfi. Allúziók garmadát vagy garmadáját köszönhetem neki, tudottakat és nem tudottakat. Ez egyébként nem szeretés vagy kedvencség kérdése, benne van minden nyelvi nyakkendőben, amit csak verssé igazgattak a torkuk alatt költők és falvédőrök, tényleg mindannyiunké, csak ez a lenyúlt, széthasznált többes-szám ne volna, e dömpér és rétorzió.

Nem volt rezsim, ami ne tudott volna mit kezdeni vele a maga módján, ne tömte volna a kultuszba a pénzt, s ne csontozta volna ki az aktuális Petőfit magának, volt mit, volt miből. Szöveg, kultusz és legenda, akár a mesék olajos vagy boros korsója, mindig újratelt, s telik. Jövőre a csapból is Petőfi fog folyni, lehet, hogy egyéb sem, az életmű bőven alkalmas rá, elképesztően virgonc és gazdag, 170 év kultusza kellő alap, gigantikus ugrálóvár, van rajta mit leereszteni és fölfújni -- egyszer Torda közelében láttam egy valódi gumipetőfit, ott álldogált a plasztikhasadékok, vattacukor-feszületek között, színes volt és szelepes, üdítően emberi ábrázolás volt. Amit még nagyon szeretek, az Ferenczy Béni szobra, meg a dagerrotípiák, persze, amit Escher Károly hozott vissza az éji homályból.

Hogyne hatott volna rám, Petőfi-verseket olvasott nekem az édesanyám, s persze, hogy efféléket kezdtem írni tíz évesen, ad notam Sárga cserebogár, Nemzeti dal, Falu végén kurta kocsmát, utóbbi, éveken át mondtam altatáskor a gyerekeimnek, legfőljebb Weöres Bóbitája s József Attila Altatója tudta megszorítani, de ha félálomban is, a végén mindig elhangzott, hogy apa, még egy kurtakocsmát. Játsztam továbbá Petőfit a székesfehérvári József Attila gimnáziumban, szavaltam szavalóversenyeken. Írni sokáig nem írtam róla, se tanulmányt, se tárcát, elég volt, hogy dolgoztam vele, a maga módján, illetve a módomon beépült a könyveimbe, beszélőim nyelvébe, hogy precíz legyek.

Aztán, valamikor 96-97 táján felhívott Margócsy István, a nagyszerű Petőfi-kutató, a 2000 szerkesztőjeként, hogy volna-e kedvem Petőfi öregkori verseiből megírni néhányat, tekintettel a barguzini szomorújátékra, ami dagadt és bulvárosodott, soha költőnek olyan sajtója nem volt. Mivel nem sokkal korábban egy antológia számára írtam egy öregkori József Attila verset, nemet mondtam. Viszont még aznap este, mert a dolog azért izgatott, megírtam a barguzin-vers első változatát, bele a számítógépbe, aztán évekre el is felejtkeztem róla. Amikor a Grafifesz című kötetemet összeraktam, megtaláltam ezt a kezdeményt és átírtam, megírtam, készre írtam. Végül ott jelent meg, ahová Margócsy kérte, csak sok évvel később, 2003-ban. Ez a Petőfi Barguzinban című vers, ami itt látható s tán hallható is, ez mindenestől róla szól. Illetve nem. Illetve egy másikról, aki ő. Aki ő nem.

Aki nem emlékezne, Morvai kazánkirály a saját, nem kis költségén 1989 nyarán a burjátföldi Barguzinban Kiszely István antropológussal karöltve kihantolt egy csontvázat, mit aztán huszonöt éven át tortúráztatott a világban Amerikától Kínáig, de a vizsgálatok nemhogy Petőfiként, hanem még férfiként sem azonosították a csontokat, nő volt ugyanis, akit, amit, amelyet 2015-ben a Kerepesi Temetőben a megfogyatkozott, hithű barguzinisták végül Petőfiként eltemettek. Hogy domboruljon a sírja. „Itt nem nyugszik”, satöbbi. Ez is a miénk ez a nevetséges és szomorú magyar történet, amibe Mikszáth vagy Örkény tolla is belepirult volna, részleteinek, ágbogainak érdemes utánanézni a neten.

S ezzel be is fejezem, az alkotóknak és közreműködőknek gratulálok, *A mi Petőfink* jó helyen van Szentendrén. Ha járt itt, ha nem, ma este, remélem, átszáll fölöttünk. A kiállítást, ami megnyitja önmagát, ezennel megnyitom.